

Nieuwsbrief IVN afdelingen Fryslân

de Wâlden
Leeuwarden
Heerenveen
Súdwesthoeke
Ooststellingwerf
IVN

NatuurGidsenOpleiding Fryslân 26 september start de NGO Fryslân 2023 in Sneek

Er zijn nog **enkele plaatsen vrij** voor de twee jaar durende opleiding. Ben je een gedreven natuurliefhebber die 'mens en natuur' wil verbinden? Meld je aan of vraag informatie bij IVNSudwesthoeke@outlook.com of 06-53152059 (Ruud Oudega)

Een IVN-er is een gedreven vrijwilliger die mens en natuur wil verbinden.
Een natuurgids is een IVN-er met ruime natuurkennis en didactische bagage.

Van de bestuurstafel Ooststellingwerf

In de afgelopen drie maanden heeft onze afdeling weer een leuk aantal activiteiten georganiseerd waarvan u in deze nieuwsbrief de verslagen kunt lezen (Joke en Wietze bedankt). Gelukkig hebben we geen activiteiten moet annuleren wegens gebrek aan belangstelling maar hebben we zelfs een maximum aantal deelnemers moeten invoeren. De excursie naar de nachtzwaluwen werd niet echt een succes want door de lage nachttemperatuur was er weinig activiteit. Alleen enkele roepende mannetjes op afstand. We gaan dit binnenkort met de deelnemers overdoen. Van het bestuurlijke front nogmaals de vraag of er **leden zijn die zitting willen nemen in het bestuur**. Arjan en Teunie stoppen per februari 2024 en het zou mooi zijn dat zij hun vervangers al een beetje kunnen inwerken.

Voor de komende maanden staat er weinig op het programma. De vakanties komen er aan waardoor iedereen lekker gaat genieten van zijn/haar welverdiende vakantie.

Kort overzicht van de activiteiten voor de komende drie maanden;

10 juni	slootjesdagen
12 juni	theorie libellencursus
17 juni	praktijk libellencursus
27 augustus	vleermuizen excursie

Vanaf deze plaats wensen wij iedereen een fijne vakantie.

Namens bestuur IVN Ooststellingwerf
Dirk Haaijema

Van het bestuur De Wâlden

De eerste Nieuwsbrief van de Friese IVN afdelingen is positief ontvangen! Leuk, kijken wat dit gaat opleveren aan extra aandacht voor activiteiten buiten onze eigen afdelingsgrenzen en voor de onderlinge samenwerking! IVN-ers zijn geen vergadertijgers, dat bleek weer tijdens onze ALV op 25 april. Een handjevol vaste bezoekers plus uiteraard het bestuur, toch jammer, mede omdat we een boeiende lezing hadden van Harry Bosma over de wasbeerhond! Als bestuur beraden we ons op de ALV volgend jaar, misschien toch weer schriftelijk, zo'n avond is toch niet goedkoop maar we vinden het contact met de leden zo belangrijk! Als u tips heeft graag! Mail kan naar ivndewalden@outlook.com

Maar, ook goed nieuws. De activiteiten lopen over het algemeen tot nu toe goed. En buiten onze eigen afdelingsexcursies en lezingen worden er ook meerdere activiteiten gedaan voor derden. Zoals een lezing over tuinvogels in de bieb in Drachten of nestkastjes timmeren met kinderen in Hardegarijp. Fijn dat er gidsen zijn die dit willen en kunnen doen en goed voor de IVN naamsbekendheid!

En dan staat er weer een NGO in de steigers. Als alles goed gaat, gaat deze Friese versie van deze mooie opleiding, in september aanstaande los. Er is al een flinke lijst met geïnteresseerden dus dat belooft veel goeds!

Als we naar de natuur kijken valt me op dat we een vrij koud voorjaar hadden tot nu toe, enkele heerlijke zomerse dagen uitgezonderd. Maar nu schiet alles toch de grond uit en zie je bomen groen worden, heerlijk dit seizoen weer! En fijn dat er leden zijn die hun observaties op Facebook delen, zoals Adrie, Mirja en Betty, inclusief mooie foto's! Hierbij een paar mooie plaatjes. Namens het bestuur een mooie zomer gewenst!
Els Steinmann

NatuurGidsenOpleiding Fryslân 2023 Súdwesthoeke

Dinsdagavond 30 mei is de voorlichtingsavond voor de eerstvolgende NGO geweest in het gebouw van csg Bogerman in Sneek. Voor een goed gevulde klas gaven Anja Dijkstra (IVN Fryslân), Betty Kooistra en Gosse Haga (kerndocenten) informatie over deze bijna twee jaar durende opleiding.

De uitleg betrof de opzet van de opleiding met 30 theorie lessen in Sneek op dinsdagavond en 20 praktijk lessen op zaterdagochtend op verschillende locaties in Friesland.

De docenten zijn specialisten in hun vakgebied natuur, milieu, bodem, water etc. Verschillende werkvormen komen aan bod met veel zelfwerkzaamheid. Naast natuurkennis is er een didactische scholing gedurende de hele opleiding. De studiebelasting komt neer op plm. zes uur per week en daarom werd nadrukkelijk naar voren gebracht dat inzet vereist is om de opleiding succesvol te kunnen afronden.

De opleiding start 26 september en er zijn nog enkele plaatsen vrij voor deelname. Heb je interesse, meld je dan snel aan of vraag informatie via ivnsudwesthoeke@outlook.com of bel met Ruud Oudega 06-53152059.

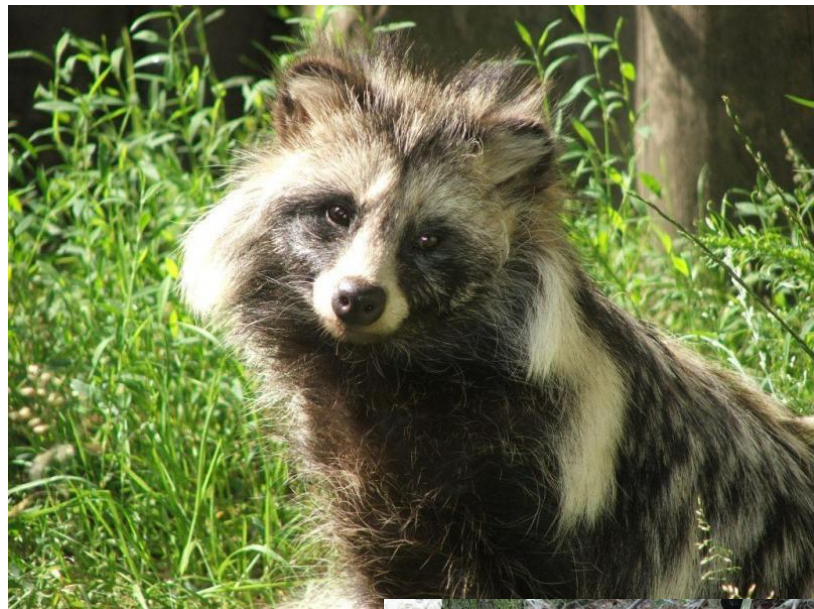
Bloemen cracker / Crack-kunst Heerenveen

Smeer een cracker, of knäckebröd in met room kaas, of bloemetjesboter.

Leg in het midden een viooltje en maak de bloem af met een steeltje van bijvoorbeeld bieslook.

Blaadjes van roomse kervel of piepklein muntblaadje. Je mag ook andere bloempjes nemen, maar let op dat je wel eetbare bloempjes neemt.

Je kunt zo prachtige schilderijtjes maken van deze crackertjes.

Wasbeerhond, onbekend? Heerenveen

Je kunt ze
tegenkomen in

Friesland, Lauwersmeergebied. De populatie wasbeerhonden is groeiende, oorspronkelijk komen ze uit Siberië, maar ze schuiven meer en meer op naar ons land en dan vooral in het noorden van ons land. Ze vertoeven graag in de buurt van water en Friesland is voor hen dan ook een prima plek om te vertoeven.

De wasbeerhond heeft de grootte van een kleine hond en de lengte van een vos, de poten zijn korter. Een prachtig dier. Hun vacht is heerlijk zacht, haar van zes à zeven cm. lengte.

Het zijn nachtdieren, maar Harrie Bosma die de lezing hield, heeft ook prachtige filmpjes die 's nachts en overdag genomen zijn. We zien jonge wasbeerhonden en natuurlijk ook oudere wasbeerhonden. De draagtijd is als bij een hond 62 dagen. Hun eten bestaat uit kleine dieren, aas, mais, fruit, slakken, amfibieën, vogels etc.

De wasbeerhond is een gemakkelijke prooi, ze geven zich over, ze gaan voor dood liggen, waardoor ze een gemakkelijke prooi zijn voor vossen en wolven.

Wil je meer weten over dit schattige diertje, ga naar een lezing van Harrie. Geweldig mooi om te horen en vooral om te zien.

Fochteloërveen excursie Ooststellingwerf

Op zaterdag 1 april was de regen geen grap. Dat er zich om 10 uur toch (circa?) 12 excursiegangers hadden verzameld bij de werkschuur van Natuurmonumenten aan de weg Fochteloërveen viel daarmee niet tegen. Na enig overleg, onder het spiedende oog van een Grote zilverreiger, of de excursie ook naar de (verwachte) zonnige zondag verplaatst moest worden, werd er toch besloten om door te gaan.

Eenmaal op pad doken snel de eerste watersnippen, slobbeenden, graspiepers en reeën op. Met de telescoop werd vervolgens de plas in de bocht van het fietspad achter de schuur verkend. Deze plas werd vooral bevolkt door kuifeenden, wilde eenden, slobbeenden en krakeenden. Iets verder kwamen we, heel dichtbij op de grond, een goudvink tegen. Helaas was deze op sterven na dood. Was het ook vogelgriep? Zeg het maar.

Ook de rietgors konden we mooi bekijken. Blijkbaar hadden ze het voorjaar in het hoofd want een drietal vloog druk achter elkaar aan en leek zich onze aanwezigheid niet te deren.

De eerste trekvogels uit de overwinteringsgebieden rondom de Middellandse Zee of ten zuiden van de Sahara waren gelukkig reeds present. De roodborsttapuit (altijd vrij vroeg), tijtjaf en fitis waren op oog of oor goed waar te nemen. Ook de blauwborst kon zich niet verborgen houden en was door de telescoop mooi te zien. Voordeel (voor de vogelaars dan) is dat rond deze tijd de struiken nog geen bladeren hebben zodat de dekking veel minder is. Fanatieke zangers als de blauwborst zijn dan vrij makkelijk in beeld te krijgen.

Wat opviel was dat struiken en bomen zich sterk ontwikkelen. Het gebied vernatten en de ontwikkeling van hoogveen stimuleren is niet eenvoudig. Zo is het gebied in de winter nog wel vrij nat maar bij een oostenwind en veel zon is de

verdamping groot. Met nieuwe kaden om en in het gebied wordt geprobeerd om het water zo lang mogelijk vast te houden. Hoe dat zich gaat ontwikkelen zal de toekomst leren. Wat we wel konden zien was dat de berken het in ieder geval nog prima deden op de wat hoger gelegen kaden.

Nadat we weer terug waren bij de werkschuur ging een deel van de groep nog een rondje maken op de Bonghaer; de hoger gelegen zand- en leemrug die dwars door het veen naar Veenhuizen leidt. Bij de parkeerplaats kon een kraanvogel van relatief korte afstand worden bekeken. Er werd ons verteld dat de vluchtafstand van deze soort de laatste jaren is afgenomen zodat het lijkt dat ze minder verstoringsgevoelig worden. Bij het bekijken van de eerste kraanvogel werd door oplettende excursiegangers iets verderop nog een duo kraanvogels ontdekt. Met drie kraanvogels waren wij zeker niet ontevreden (ook al stuurde een kennis een dag later een filmpje met 22 kraanvogels toe die hij die zondag in het Drents Friese Wold had gespot ...).

De excursieleider toonde ons ook enkele specifieke, bloeiende, veensoorten als wollegras (de bloeiende aren vallen veel minder op dan de zaadpluizen die later verschijnen) en lavendelheide. Naast inheemse flora is er echter ook uitheemse flora in

het gebied aanwezig; de zogenaamde “exoten”. Een opvallende soort daarbij is de Amerikaanse trosbosbes die in de herfst als forse struik met knalrode blaadjes erg opvalt in het open veen en, gelijk zijn naam, trosvormige bessen draagt. Eén van de laatste hoogtepunten die we zagen was een, vrij licht gekleurde, klapekster. De opgespietste kikker die we ook vonden was vrijwel zeker aan dit individu toe te schrijven. Ondanks de regen was het toch een geslaagde excursieochtend met veel leuke waarnemingen. Na het bedanken van de excursieleider gingen we daarom, ondanks de natte ochtend, toch met een tevreden gevoel weer naar huis.

Basiscursus libellen Ooststellingwerf

Antoine van der Heijden, voorzitter van de Nederlandse Libellenvereniging, neemt ons mee in de wereld van de libellen. Deze cursus bestaat uit één theorieavond en een excursie op zaterdag.

De cursus is bedoeld voor mensen die interesse hebben in de libellenwereld en er graag iets meer over willen weten. Je hoeft geen deskundige te zijn om mee te doen aan deze cursus.

Theorieavond 12 juni aanvang 19.30 uur in het buitencentrum van SBB in Appelscha.

Excursie 17 juni - De locatie wordt op de theorieavond bekend gemaakt.

Kosten IVN leden kunnen gratis deelnemen aan deze cursus. Niet leden betalen € 5,00.

Aanmelden verplicht

ivn.ooststellingwerf@gmail.com

Uit de Landelijke Raad Súdwesthoeke

De Landelijke Raad (LR) is het bestuur van de landelijke vereniging IVN. Daar vallen zowel de beroepskrachten als de vrijwilligers onder (1IVN). Het is een bestuur op afstand en een aparte Raad van Toezicht ziet toe op de directie en de dagelijkse gang van zaken.

Vertrek directeur Jelle de Jong

Na 14 jaar vertrekt de samenbindende en inspirerende directeur. Onder zijn leiding zijn de beroeps- en vrijwilligerspoot samengevoegd tot één-IVN met als resultaat een grote vereniging met belangrijke en soms spraakmakende programma's. In een zeer persoonlijk artikel in Trouw (2022) zegt Jelle zelf: 'Ik was een verlegen, Fries boerenzoontje, tot mijn ziel zich ging manifesteren'.

Met spijt zien wij Jelle vertrekken, maar wij zijn er trots op dat 'onze' directeur de algemeen directeur wordt van het Wereld Natuur Fonds.

Het jaarplan 2024 wordt binnenkort ook besproken in het regionaal IVN overleg Fryslân. Vanuit de levensdomeinen zoals beschreven in de meerjarenvisie is ervoor gekozen om in ons jaarplan drie natuurprioriteiten centraal te stellen, waar we op dit moment als landelijke vereniging denken het meeste verschil te maken:

- 1 opgroeien en ontwikkelen
- 2 thuis en op het werk en
- 3 onze vrije tijd en gezondheid.

Wil je het (concept) jaarplan 2024 ontvangen, stuur dan een mail naar de vertegenwoordiger voor de Friese IVN afdelingen naar Ruud Oudega r.oudega@gmail.com

Meedenken wordt warm aanbevolen, meldt suggesties bij je afdelingsbestuur.

.....

(Ter Ewiger gedagtenis van de overdyking van 't Dokkumer diep

Vogelexcursie zaterdag 11 februari 2023 Wintergasten, watervogels en steltlopers de Wâlden

Gebied: Lauwersmeer

Cursus- en excursieleiders: Anne Slagman en
Betty Kooistra

Vorig jaar oktober is de basiscursus 'Vogels' bij IVN-De Wâlden in Drachten gestart.

Zaterdag 11 februari is het tijd om er met z'n allen op uit te trekken. Om de vogels op 'hoge pootjes' en 'flappootjes' en ander gevederd spul in het echt te spotten.

Met een aantal mensen vertrekken we vanaf de parkeerplaats Nijtap bij Drachten. Onze eerste bestemming is Dokkumer Nieuwe Zijlen (Dokkumer Nije Silen), oostelijk van Ingwierrum. Onderweg daar naartoe zien we in een weiland een groep van zo'n 60 knobbelzwanen (knobbelswannen). Daartussen scharrelt een aantal zwanen met een enorme gele halsband met zwarte inscriptie om de nek. Het blijkt dat deze zwanen in Groningen geringd zijn. Daarnaast krijgen ze standaard ook een gele pootring met dezelfde code. Het ringprogramma met deze gele halsband is onderdeel van het langlopend populatieonderzoek van de Zwanenwerkgroep Avifauna Groningen, [KLIK HIER](#)

We rijden verder naar de Dokkumer Nieuwe Zijlen (Dokkumer Nije Silen) en stoppen bij het monument uit 1729. Daar verrassen Anne en Betty ons met een lekker kopje koffie met koek. De gedenknaald werd geplaatst na de bouw van het prachtige sluizencomplex bij Dokkumer Nije Silen (waterbouwkundige: Willem Loré). Toen in 1969 de Lauwerszee werd afgesloten, verloren de Zijlen hun functie als zeesluis. Toch hebben ze nog steeds een belangrijke rol in het waterbeheer.

Terwijl we koffiedrinken, vliegen er holenduiven (blaudokes) vlak over onze hoofden. Er zit één postduif tussen. Op de houten palen zit een groep van ongeveer 12 aalscholvers (ielguozzen). We zien ook een paar in broedkleed. Verder o.a.: grote zilverreiger (grutte wite reager), zaagbek (Seachbek), kuifeend (tûfein), meerkoeten (markols), 'witte' ganzen, brandganzen (paugoezen).

Dan rijden we verder over de Saatsenwei richting de Ald Terp (datering 5e-7e eeuw) en het gehucht Tibma. Regelmatig komen we groepen grauwe gans (skiere goes), brandgans (paugoes) en kolgans (blesgoes) tegen. Bij Tibma spotten we de grote bonte specht (grutte eksterspjocht) in een boom. Onderweg richting de Suderie: kuifeend (tûfein), smient (smjunt), krakeend (eastein) en de grote zilverreiger (grutte wite reager). Maar ook een groep kieviten (lijppen) en zilvermeeuwen (sulvermiuwen). Tijdens een korte stop bij een parkeerplaats bewonderen we een prachtig nestje van het winterkoninkje (tomke).

Dan rijden we langzaam richting Ezumakeeg (Iesumakeech), een natuurgebied dichtbij het Lauwersmeer. Dan stoppen we. In een weiland naast de weg zit een grote groep kolganzen (blesguozzen) met vlakbij zo'n 15 wilde zwanen (kloekswannen). Prachtig mooi om deze vogels van zo dichtbij te bekijken! En als we het goed gezien hebben, zit er even verderop, midden in een weiland op een paal, een ruigpootbuizerd (rûchpoat)!

We komen aan bij de kijkheuvel Ezumakeeg-Noord.

Veel verschillende watervogels, waaronder ook dwaalgasten, komen hier om te overnachten of te foerageren. Vooral tijdens de voor- en najaarstrek. Een opsomming van wat wij hier aantreffen: bergeend (berchein), pijlstaart (pylsturt), krakeend (eastein), tafeleend (karein), rotganzen (swartbúkrotgoezen), kleine torenvalk (lytse reade wikel), blauwe kiekendief (blauwe hoanskrobber). Een schitterende plek!

Vanwege de koude harde wind zoeken we een visrestaurant in Lauwersoog op voor een warme hap. Daar, op het parkeerterrein vlakbij de haven, lopen een aantal steenlopertjes. Bij het foerageren kiept 'de stienpikker' met zijn snavel schelpen, steentjes en zeewier om, om te kijken of er iets onder zit (Engelse naam 'turnstone').

aalscholvers
bergeend
blauwe kiekendief
brandgans
frater
fuut
graspieper
grauwe gans
grote bonte specht
grote zilverreiger
holenduif
kievit
kleine torenvalk
knobbelzwaan
kokmeeuw
kolgans
krakeend
kuifeend
meerkoet
pijlstaart
postduif
putter
roodhalsfuut
roodhalsgans
rotgans
ruigpootbuizerd
smient
sneeuwgors
steenlopertje
tafeleend
tapuit
veldleeuwerik
wilde zwaan
wintertalingen
(man en vrouw)
zaagbek
zilvermeeuwen

Na de vislunch rijden we verder langs het water en noteren we o.a.: futen (hjerringslynders), sneeuwgors (sniefink), kokmeeuw (kobbe), kuifeendjes (tûfeinen).

Anne vermoedt dat ze een roodhalsfuut (readhalsdûker) in het vizier heeft, maar helaas, hij laat zich niet meer zien.

Als Betty daar dodaars (dûkerkes) waarneemt, steekt ze haar telens door het portierraam naar buiten. Maar dan krijgt de wind vat op het zonnekapje waarna dat richting het water vliegt. Karin springt de auto uit en rent er achteraan. Helaas, net te laat. Het kapje ligt nu op de bodem van de haven, spijtig.

We rijden een laatste rondje tussen Anjum en Moarre over mooie weggetjes (Ridwei-Hearrewei) en doen ook daar mooie waarnemingen, zoals: tapuit (heidehipper), graspiepers (piipljurken), putter (putter), frater (kwelderbarmke), smienten (smjunten), wintertalingen (man en vrouw; piipstjillingen) tafeleenden (kareinen), en een veldleeuwerik (ljurk).

Maar dan, in de Ljussener polder, komt Betty's wens voor vandaag uit! Alsof ze het voorvoelt... Ze richt haar kijker op een groep kolganzen (blesgoezen) en het is meteen raak: "Hij zit er, hij zit er... de roodhalsgans (readboarstgoes)!" De roodhalsgans is een zeldzame wintergast. Wat heeft hij een schitterende kleuren! De dag kan niet meer stuk. Wat hebben we genoten en veel vogelsoorten gezien (meer dan 50)!

Heel veel dank, Anne en Betty, dat jullie deze prachtige vogelexcursie voor ons georganiseerd hebben! We komen graag nog eens terug in dit mooie Lauwersmeergebied!

Jantsje Zwart

Bezoek aan gruttoland in Wommels Heerenveen

Op 22 april gingen we met een groep van 15 personen op bezoek bij Murk Nijdam in Wommels. Murk heeft zijn land zo ingericht dat de vogels blij zijn met zijn land. Hij heeft er vogelkijkhutten neergezet. Die vogelkijkhutten zijn "ingegraven", zodat je mooi laag over het water kunt kijken. Ook zijn er "zwaluwwallen" die je kunt bekijken.

We werden gastvrij ontvangen met koffie/thee en kregen uitleg over plasdras gedeelten. Op die plaatsen is er ongeveer 10 cm grond weggegraven zodat de vogels er heerlijk kunnen foerageren. Ook was er uitleg over het aantal broedparen, enz. Maar eerst moest het mooie gruttobeeld bewonderd worden, dat Murk zelf gemaakt heeft van oud ijzer. In twee groepen ging het richting de kijkhutten, zodat we alle gelegenheid hadden om alles rustig te bekijken. Wat was dit mooi om te zien. Natuurlijk grutto's, maar ook steltkluten, kempshans, tureluurs, enz. Zóveel bij elkaar en we hadden alle tijd om alles rustig te bekijken.

Daarna konden we naar een volgende hut en daar had je weer een ander beeld. Op het laatste de hut waar de zwaluw-wand te zien was. Het was een drukte van belang. We boften heel erg met het weer, zodat de wandeling terug ook al een feestje was langs weilanden vol paardenbloemen en roodbonte koeien.

Na afloop was er ook gelegenheid om een boek van Murk Nijdam te kopen.

Het lijkt mij overbodig om te vermelden, dat wij een prachtige middag hadden.

Meer weten kijk op: <https://gruttoland.nl/>

Kirsten

Interview met Jan Kramer Leeuwarden e.o.

Jan Kramer houdt zich al sinds de jaren 90 bezig met vogelen. Hij werd aangestoken door Sieds Boersma, volgde de vogelcursus bij Jan de Boer en doet sindsdien van alles op het gebied van vogeltellen en vogelbeheer. Hij is in heel Fryslân actief. Inspirerend voor beginnende vogelaars, maar je vindt ook een praktische tip hoe geringde grutto's door te geven.

Op 17 mei ontmoet ik Jan op de picknickbank van de Workumer Buitenwaard.

Wat maakt dat je deze plek voor het interview hebt gekozen?

Jan antwoordt: "Ik ben opgegroeid in Workum en heb er tot mijn 25e gewoond. In mijn jeugd ging ik altijd het veld in, op zoek naar eieren van de wilde eend, meerkoeten, kieviten en ook wel van mussen en spreeuwen op het dak. Die eieren gingen we dan uitblazen en bewaren."

Wat heb je na je 25e gedaan?

"Ik ben in 1961 begonnen als loketmedewerker bij de PTT in Leeuwarden. Daarna werd ik arbeidsanalist van een postdistrict en de laatste 10 tot 15 jaar ben ik manager organisatie en kwaliteit geweest. In 1970 trouwde ik met Rennie en we kregen een zoon en dochter. Rennie werkte in het speciaal onderwijs en ze ging veel de natuur in met haar leerlingen. Als voorbereiding van haar natuurlessen, gingen Rennie en ik geregeld de natuur in. Bijvoorbeeld herfstbladeren zoeken, naar vogels kijken enz."

Brandganzen met twee roodhalsganzen, 10 mei 2023. Foto Jan Kramer

Wanneer ben je gaan vogelen?

“In de 90-er jaren werkte Sieds Boersma bij mij en Sieds liet rapportages zien van de levensloop van ganzen. GEWELDIG! Ik ging vervolgens mee op een excursie van hem en toen ik door zijn telescoop keek kon ik niet geloven wat ik zag: het leek wel een natuurfilm. Ik was verkocht. Ik wilde gelijk ook een telescoop en ik ben een vogelcursus gaan doen. Dat was zo’n beetje de tweede vogelcursus die er bij IVN Leeuwarden gegeven werd, nog met Jan de Boer.”

Jij bent al vele jaren vrijwilliger voor het IVN.

Wat doe je zoal?

“Ik gaf als lid van de Vogelwerkgroep eerst wintergast-excursies. Acht jaar geleden wilde ik wel eens wat anders en sindsdien doe ik grutto-excursies. Voor de inleiding vraag ik altijd iemand die er veel kennis van heeft. Dat was dit jaar weer Jos Hooijmeijer. Hij is projectleider van het hele grutto-onderzoek van de Rijks Universiteit Groningen (RUG).”

Ik begrijp dat je ook vogels telt.

“Klopt, vanochtend heb ik samen met Eelco Brandenburg geteld in de Workumer Buitenwaard. Het gebied wordt beheerd door het Fryske Gea. Van half maart tot juni tel ik acht keer in het hele gebied. En elke keer gaat een andere teller mee. De één weet alles van vogels, de ander heeft zeer scherpe ogen en ziet op grote afstanden

al een nest. En in de winter doe ik al vele jaren de wintertellingen. Hoe is het met de zwanen, ganzen en steltlopers gesteld. Ik heb ook wel in gebieden van Natuurmonumenten en Staatbosbeheer geteld.”

“Daarnaast ben ik nauw betrokken geweest bij het systeem <https://www.geese.org/Ganzen/index.jsp> om het melden van waargenomen ringen te stroomlijnen. Een project van Wageningen University en Research (WUR), in samenwerking met anderen. Elke twee weken schrijf ik een stukje over geringde vogels in mijn Nieuwsbrief: ‘Nieuws van de velden’.

Leuk weetje: een skries / grutto B6YBBB is op 22 mei 2010 als juveniel op de Workumerwaard geringd en is sindsdien jaarlijks teruggezien bij Workum en bijna jaarlijks op de rijstvelden in Portugal en 1x in Senegal.

Het toeval wil dat ik deze skries / grutto vandaag weer tegenkwam, terwijl het precies een jaar geleden is dat bovenstaande foto van de ‘bloemen-skries / grutto’ is gemaakt.

Heb je vanochtend nog iets bijzonders gezien?

“Jazeker. We troffen een nestje van de grutto aan. Het ene jong was al uit het ei en de andere drie eieren waren bezig uit te komen. Een prachtig moment.”

Grutto tussen de brandganzen, 1 mei 2017. Foto Jan Kramer

Gevonden ringen door Sieds Boersma en Jan Kramer De bloemen-skries (grutto), 17 mei 2022 en 10 mei 2023

Heb je nog iets bijzonders meegemaakt op vogelgebied?

“Jazeker. Er was in 2002 een brandgans in Rusland geringd en die wordt al 21 jaar gezien in de Workumerwaard. Dus ieder jaar maakt deze brandgans enorme reizen van zijn broedgebied naar Friesland en weer terug.”

Ook vertelt Jan nog een mooi verhaal over kleine zwanen. Er was er eentje geringd in Rusland en Jan zag vlak voor kerst deze zwaan bij Stiens. Jan ging daarna naar Engeland, op bezoek bij zijn daar wonende zoon. Hij zette zijn telescoop in een bouwland bij Welney op (boven Cambridge). Tot zijn grote verbazing zag hij daar dezelfde zwaan die hij vier dagen ervoor in Friesland was tegengekomen! Hoe is het mogelijk!

Heb je nog andere hobby's?

Ja, ik zeil graag met mijn vrouw Rennie in onze 60 jaar oude mahoniehouten lattenboot 16 m2 Catharina. En ik heb een moestuin bij huis waar ik allerlei groentes verbouw. Daarnaast reis ik met Rennie graag naar landen waar ganzen of grutto's verblijven, zoals IJsland, Spanje, Portugal, Frankrijk of Senegal. Het is dan een combinatie van een cultuur- en natuurreis. In Senegal waan ik me echt in een Bijbelse wereld, daar is buiten de steden geen elektriciteit en de mensen wonen er nog in hutjes waar de vrouwen het zware werk doen. Maar ook daar tref ik grutto's aan die ik hier in Friesland ook weer tegenkom.”

Heb je nog een tip voor het IVN?

“Ja, houd de activiteiten laagdrempelig, zodat het voor veel mensen toegankelijk blijft. En stuur uitnodigingen persoonlijk naar mensen toe, velen lezen vaak de website en de digitale nieuwsbrief niet. En daar ben ik er één van.”

Zelf zou ik nog uren met Jan kunnen praten. Wat heeft hij veel te vertellen en wat bezit hij veel kennis! Maar het is tijd om naar huis te gaan.

Op de terugweg valt mijn oog voor het eerst op een geringde grutto. Ik stuur de foto door aan Jan en krijg de volgende mail terug: “volgens de database van de RUG is dit grutto-vrouwtje 1L70TB tegelijk met twee van haar broertjes/zusjes uit hetzelfde nest op 20 mei 2021 als nestjong in de Workumerwaard geringd. Ze is zowel vorig jaar als dit jaar teruggezien in het gebied waar ze uit het ei is gekropen. De twee broertjes/zusjes zijn na het ringen ook nog enkele keren teruggezien. Ik weet nu hoe belangrijk het is om ringen af te lezen en door te geven.

Waarnemingen van geringde grutto's kun je doorgeven aan Jos Hooijmeijer, j.c.hooijmeijer@rug.nl Een foto van de geringde grutto's wordt daarbij zeer op prijs gesteld. Je mag je waarneming van de geringde grutto's ook aan Jan doorgeven, j.r.kramer@hetnet.nl Hij assisteert Jos bij de verwerking van de meldingen.”

Sita Bakker

Ochtendwandeling De Merkerheide Ureterp De Wâlden

Op een frisse zondagochtend eind maart lopen we met een groep een rondje Merkerheide bij Ureterp. Een excursie onder leiding van Karin Akkerman die dit gebied heeft geobserveerd tijdens haar natuurgidsenopleiding (editie 2019-2022). Ondanks het frisse weer hebben we mooie dingen gezien: dopheide, struikheide, bloeiende kraaiheide, diverse mos soorten, een enorme eik, verschillende dassenburchten en een adder! Karin had verteld dat die wel in het gebied zitten maar dat het waarschijnlijk te koud zou zijn om ze te zien. Dat maakt zo'n wandeling extra leuk, zulke verrassingen!

“Verdwenen vogels” Ooststellingwerf

Met die tekst presenteerde Rene de Waal op 8 mei een lezing over de ontwikkeling van de avifauna (vogelwereld) in Nederland. De redenen waarom soorten toenemen, afnemen of zelfs geheel verdwijnen, lijken heel verschillend maar zijn vaak terug te voeren op de aanwezigheid en beschikbaarheid van voedsel. De ontwikkeling daarvan wordt sterk door de mens gestuurd.

Zo heeft m.n. de landbouwintensivering grote gevolgen gehad voor de akker- en weidevogels. Vooral de beschikbaarheid van voedsel voor de jongen, de intensieve perceelbewerkingen en het gebrek aan schuilplaatsen maken het voor weidevogelsoorten als grutto, tureluur en Kievit maar ook voor akkervogels als patrijs, kwartel en grauwe gors niet eenvoudig om voldoende jongen groot te brengen om de populatie in stand te houden.

Soorten als de kempfaan zijn als broedvogel vrijwel verdwenen. Deze soort heeft echter ook de trekroute naar het oosten verlegd. Aldus worden er ook op doortrek veel minder vogels gezien dan enkele tientallen jaren geleden. De exacte redenen zijn vaak moeilijk te duiden. Dit temeer daar er vaak meerdere factoren in het spel zijn. Wat in ieder geval zeker is, is dat de mens de grootste invloed heeft op de kwaliteit van de leefomgeving van soorten. Als we om ons heen kijken, is er ook vrijwel geen vierkante meter te vinden die niet door de mens wordt beïnvloed of waar een ‘bestemming’ op rust.

Een veranderende leefomgeving kan ook grote invloed hebben op de aanwezigheid van predatoren. Ook de vos, steenmarter en ooievaar (om maar enkele te noemen) zijn de laatste jaren, schijnbaar tegen de verdrukking in, sterk toegenomen. Blijkbaar zijn de omstandigheden voor de reproductie van deze soorten wel voldoende goed geweest om tot en behoorlijke populatieontwikkelingen te komen. Met predatoren die toenemen en broedomstandigheden die afnemen snijdt het mes voor weidevogels zo van twee zijden aan de verkeerde kant. Dat het beter kan toont de situatie in sommige weidevogelreservaten maar ook daar kan de reproductie van jaar tot jaar sterk verschillen. Een droog voorjaar kan daarbij een sterk negatieve invloed hebben op het aantal jongen dat groot wordt. Te veel nattigheid is voor jonge vogels echter weer ook niet gunstig doordat te veel kou (natte vogels) en gebrek aan voedsel ook weer een negatieve impact heeft.

Grauwe gans

Ondanks het geheel verdwijnen van soorten als de kuifleeuwerik, die in zuidwest Europa gelukkig nog in grote hoeveelheden voorkomt, is het niet alleen kommer en kwel voor vogels in Nederland. De ganzen hebben zich uitstekend ontwikkeld en een soort als brandgans heeft een populatie van enkele tienduizenden paren ontwikkeld. Risicovolle vluchten naar Spitsbergen is er voor deze vogels niet meer bij. Datzelfde geldt in nog sterkere mate voor de grauwe gans. Eens bijna verdwenen en nu verdedigen ze in groepen met hand(pen) en tand hun jongen naast drukke verkeerswegen in stad en dorp. Blijkbaar is er voor deze soorten voldoende kwalitatief hoogwaardige voedsel om tot een sterke populatiegroei te komen. Onderzoek naar de grauwe gans in

Groningen heeft overigens wel geleerd dat het vaak dezelfde paren zijn die succesvol jongen grootbrengen. Ook binnen een populatie van een soort zijn er daarmee grote verschillen in broedsucces.

Wat roofvogels betreft hebben soorten als kiekendieven het niet makkelijk. Zo is de blauwe kiekendief sterk in aantal afgenomen en op de Waddeneilanden (het oude bolwerk van deze soort) een zeldzaamheid geworden. Datzelfde geldt voor de velduil. Zijn er echter jaren met een veldmuizenexplosie dan weet de velduil deze wel te vinden zoals een aantal jaren geleden in Zuidwest Friesland bleek waar tientallen paren van deze wereldreiziger zich 'uit het niets' als broedvogel gingen vestigen.

En wat brengt de toekomst? Kunnen we straks genieten van zwarte ooievaar, zwarte ibis, Orpheusspotvogel en steltkluut als nieuwe

Orpheusspotvogel

aanwinsten van de Nederlandse natuur of verliezen we steeds meer soorten? Het blijft lastig om goede voorspellingen te doen. Dat de mens een grote invloed heeft is wel duidelijk maar effecten zijn vaak lastig in te schatten. Dat het noodzakelijk is om de tuin af te zetten tegen grazende damherten had ik tenslotte tot voor kort ook niet voor mogelijk gehouden.

Wietze van der Meulen, mei 2023.

Wâldstruners Heerenveen

Als je deze middag, 3 juni, een kijkje bij ons in de keuken had kunnen nemen dan had je dit kunnen horen: We zijn echt aan het koken en ik kan het ook nog.

Laat mij de pannenkoeken maar bakken, ik weet volgens mij wel hoe dat moet.

Deze pesto vind ik zelfs lekker.

Die bloemenboter is goed gelukt ...

Wat hebben we gedaan?

We mochten in het huis van Wimmie vlakbij plan de Heide bij elkaar komen. We begonnen met een korte uitleg van Ria over eetbare bloemetjes.

Daarna gingen we in de buurt op zoek. Langs het water met plonzende kikkers en gonzende insecten naar grasland met kruiden en bloemen. Wat fijn dat het ook nog heerlijk weer was.

Met een paar zakken vol verschillende bloemen kwamen we terug. De oogst op tafel gesorteerd, recepten gelezen en aan de slag. Enthousiast samenwerkende struners allemaal druk bezig. Zo te horen vonden ze het heel verrassend. Wat een ontdekking dat je dit allemaal kan eten en dat koken best leuk is om te doen. Ik geloof dat aan het eind iedereen van alles geproefd heeft en wat over was is meegegaan. Een hele leuke middag voor iedereen die er bij was.

Margreet de Boer

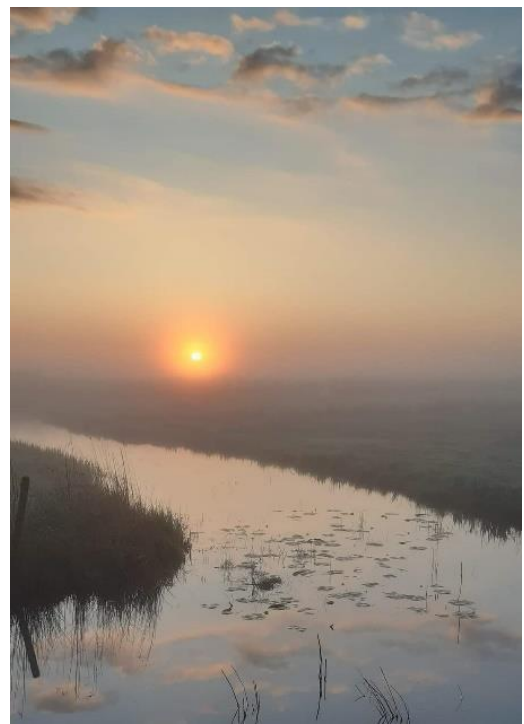
Afrondende excursie van de Vogelcursus Zaterdag 22 april De Wâlden

Locatie De Houtwiel Broeksterwald

Om 06.00 uur hebben Betty Kooistra en ondergetekende afgesproken met de cursisten van de vogelcursus voor beginners, lekker vroeg uit de veren dus voor iedereen. Er melden zich 10 dames die we verwelkomen met een eerste bakje koffie. Echte diehards deze dames, het is zelfs nog donker buiten! De week ervoor hadden we de derde en laatste theorieavond gehad, deze ging over moerasvogels en met deze kennis duiken we na de koffie het prachtige moerasgebied van "De Houtwiel" in. Gewapend met verrekijkers worden we "hartelijk" verwelkomd door zeer veel alarmerende grauwe ganzen die hier goed verstopt in het riet broeden. We zien ook al veel ouders met jongen zwemmen en (hard)lopen, prachtig!

Onder het genot van een schitterende windstille zonsopkomst zien we op een paaltje in de mist een sperwer-man zitten.

Gelukkig heeft Betty haar camera mee waarmee je de vogels goed kunt vastleggen én determineren! De zon komt prachtig op om 06.20 uur en dat iedereen geniet is goed te zien.

Moerasvogels zijn best lastig omdat ze vaak goed verstopt in het riet zitten, maar zo vroeg in het jaar zingen de mannen volop om hun territorium aan te geven, vaak bovenin de rietstengels of in de struiken. In no-time zien we dan ook rietzangers, rietgorzen, fitissen en de blauwborst, prachtig! We lopen onze ronde en horen regelmatig de roerdomp hoempen, maar deze stiekemerds zien ho maar. Doordat het zo windstil is hoor je de vogelzang/roepjes om ons heen heel goed. Dit maakt het determineren weer makkelijker.

We hebben er drie uur over gedaan om de ronde te lopen en hebben in totaal 35 verschillende soorten geteld, een hele mooie score! De kersen op de taart voor mij waren toch wel de twee paapjes (op doorreis volgens de opzichter van het gebied) en de slechtvalk op de grond die wegvloog met een kievit-pul. Helaas zagen cursist Lotte en ik dit schouwspel alleen, de rest had wat anders in het vizier. Wel altijd lastig om de paniek bij de kievit-ouders te zien, maar ook fantastisch om de slechtvalk zo bezig te zien!

Na nog een bakje koffie mét koek bij de auto nemen we afscheid van elkaar en zit de vogelcursus er helemaal op. Het was erg leuk om te doen en ik wens alle 16 deelnemers veel plezier verder met het (uit)vogelen.
Oan't sjen

Anne Slagman

Predatie van een ganzenei.

Broedende grauwe gans

Baardman
Bergeend
Blauwborst
Blauwe reiger
Bruine kiekendief
(man en vrouw)
Fitis
Goudvink
Graspieper
Grauwe ganzen met jongen
Grote zilverreiger
Havik
Kievit
Kneu
Kokmeeuw
Koolmees
Krakeend
Meerkoet
Paapje
Pimpelmees
Rietgors
Rietzanger
Roerdomp
Roodborst
Slobeend
Snor
Sperwer
Tjiftjaf
Visdief
Watersnip
Wilde eend
Wintertaling
Witte kwikstaart
Zwaan

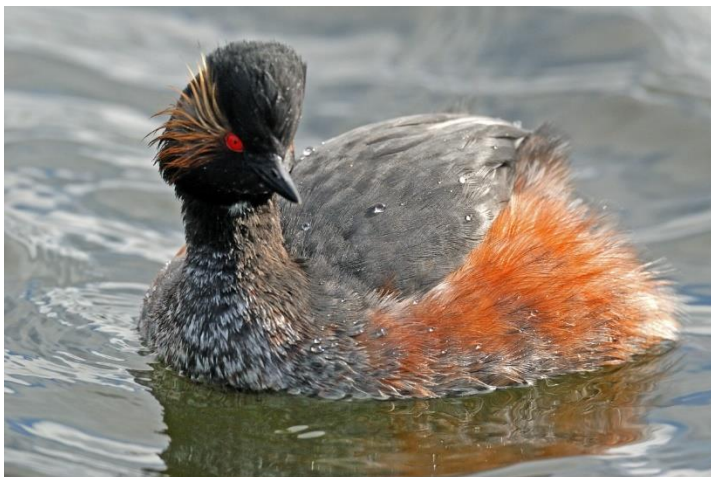
Verslag excursie rondom het Zuidlaardermeer Ooststellingwerf

Zondagmorgen 21 mei stonden we met zeven deelnemers en evenzoveel fietsen klaar op de parkeerplaats bij Van der Valk Westerbroek in Groningen. Allemaal uitgerust met elektrische ondersteuning, dus niemand hoefde zich tegen de wind in de blubber te trappen 😊

Een mooi vertrekpunt zo'n hotel, want dat maakt een sanitaire stop vooraf toch net even wat eenvoudiger. Met geleegde blazen en goed gemoed stapten we op de fiets. Het weer werkte ook nog eens prima mee! De wind wat fris, maar af en toe prikte het zonnetje er al lekker door.

Dirk had een route voor ons samengesteld langs de vogelrijke gebieden rondom het Zuidlaardermeer. Het gebied is voor het grootste deel in beheer van het Groninger Landschap. De namen van verschillende polders zouden goed als wachtwoorden kunnen fungeren. Westerbroekstermadepolder en Kropswolderbuitenpolder, daar komen de hackers vast niet zomaar achter.

Gelijk na de start was er al een stop bij een kokmeeuwenkolonie. We zagen diverse pulletjes, in oplopend formaat. Tussendoor zwommen enkele eenden soorten en ook de geoorde fuut liet zich uiteindelijk bekijken. Dirk vertelde dat het in andere jaren hier veel drukker was, maar dat de vogelgriep hier waarschijnlijk ook zijn sporen heeft nagelaten. Ondertussen werden we gepasseerd door vele wielrenners, die aan hun zondagse sportieve rondje bezig waren. Opvallend goed geluimd allemaal en door elkaar de ruimte te geven kon eenieder van zijn/haar eigen hobby genieten.

Geoorde fuut

Rietzanger

We fietsten een klein stukje verder om na een kilometer of twee te stoppen bij een vogelkijkhut. Onderweg hier naartoe speelden de rietzangers spelletjes met ons. Het lukte de fotografen uiteindelijk toch nog een aantal foto's te maken. De aanhouder wint. Want zodra je de camera richt, verdwijnen ze al zingend weer snel tussen het riet of de takken. Ook lieten de eerste libellen en juffers zich zien. Voor veel vlinders stond er toch net teveel wind.

Na het bezoek aan de kijkhut was het al bijna tijd voor de lunch. Een vriendelijke meneer wees ons op een picknicktafel, even verderop. Deze waren we zonder zijn aanwijzing vast en zeker voorbij gefietst. Er stond hier een Amerikaanse windmotor, die in dit geval niet dient om water weg te pompen, maar als vispassage. Vanuit het Foxholstermeer worden vissen via een stroming aangetrokken naar een grote bak. Elke twee uur wordt de inhoud van deze bak in beide polders geloosd. In het ondiepe en snel opwarmende water van de polders leggen de vissen hun eitjes. Meer informatie over de Amerikaanse windmotoren is hier te vinden: <https://www.groningerlandschap.nl/erfgoed/molens-groningen/amerikaanse-windmotoren/>

We hadden na zo'n twee uur nog geen zes van de 35 km afgelegd, dus als we het rondje voor donker wilde voltooien zouden we er toch de sokken even in moeten zetten. Gelukkig kwamen we ook door wat vogelluwere gebieden en besloten we om niet voor elke kleine karekiet van de fiets te gaan.

We passeerden ook enkele dorpen, zoals de Groeve, Onnen, Haren en Noordlaren. Hier genoemd in willekeurige volgorde. In Noordlaren bewonderden we vanaf de fiets een prachtige kerk, de Bartolomeuskerk. De kerk bezit nog

diverse romaanse kenmerken is dan ook echt oud. Het oudste deel van deze kerk stamt uit de 12e eeuw! Binnen zijn we niet geweest, maar hier moeten enkele in de jaren 70 gerestaureerde fresco's te zien zijn. Voor wie natuur en geschiedenis wil combineren wellicht een aanrader.

Zeearend nest

We probeerden nog een blik te werpen op het zeearend nest dat zich in deze omgeving bevindt. Maar het nest, dat toch enorme afmetingen heeft en wel tussen de 600 en 800 kilo kan wegen, werd volledig aan het zicht onttrokken door de blaadjes aan de bomen. Even leek het erop dat de grote rover om de hoek kwam zeilen, maar helaas waren het ooievaars. Net iets minder spectaculair.

In de Onnerpolder zagen we tot ons grote geluk diverse weidevogelsoorten, sommige met jongen. Ook lepelaars, knobbelzwanen, een zomertaling en diverse andere watervogels konden we zien fourageren in het vochtige gebied. De diverse soorten sterns die voor vandaag op het wensenlijstje stonden vlogen allemaal voorbij. Visdiefje, witwangstern en voor de snelle vogelaars was er ook nog een zwarte stern te zien.

aalscholver
bergeend
blauwborst
blauwe reiger
boerenwaluw
bruine kiekendief
buiserd
brandgans
Canadese gans
fitis
fuut
geoorde fuut
gele kwikstaart
grasmus
graspieper
grauwe gans
grote bonte specht
grutto
houtduif
huismus
huiswaluw
kievit
kleine karekiet
knobbelzwaan
kokmeeuw
krakeend
kuifeend
lepelaar
meerkoet
Nijlgans
ooievaar
rietzanger
roodborsttapuit
snor
spreeuw
tafeleend
tjiftjaf
tureluur
veldleeuwerik
vink
visdief
wilde eend
witwangstern
zomertaling
zwarte kraai
zwarte stern
zwartkop

In Onnen hadden we nog een laatste rustpauze, bij de ijsboerderij. Hier lieten we ons het ijs goed smaken en deden we genoeg energie op voor het laatste stukje trappen.

Rond kwart voor 4 waren we weer terug bij van der Valk en keerde iedereen tevreden huiswaarts.

De soortenlijst is niet heel secuur bijgehouden, maar we zagen en/of hoorden in elk geval:

Ode aan de 'Bûntbek-wilster', de bontbekplevier de Wâlden

In Nederland hebben we honderden km. strand, maar nauwelijks op het strand broedende bontbekplevieren. Een samenwerking van verschillende natuur- en milieuorganisaties in de Groene Strand Alliantie wil daar verandering in aanbrengen. Op Terschelling kwamen afgelopen april natuurliefhebbers uit Zeeland, de twee Hollanden en Fryslân samen om ervaringen te delen en de aanpak nog beter te maken. Twee doelen staan centraal bij het Groene Strand, meer natuurbeleving bij de strandtoerist en heel simpel, meer strandbroeders terug op onze, pardon, hun stranden.

Het eerste doel zo bleek op Skylge, haal je met natuurinformatie, met excursies, met strandtent- en watersport-ondernemers. En geen koekjes meer in plastic dat van terrassen waait, wel 'placemates' op tafel met bontbekplevierfoto en -info, excursies en Groene Strand routes op websites, info voor hond eigenaren en fietsers. Het tweede doel, meer strandbroeders als de bontbekplevier, vergt naast strategie ook noeste 'hands-on' arbeid. Hieronder een paar ervaringen eind mei vanaf het Groene Strand Camperduin. Eerst de hoofdrolspeler: de bontbekplevier.

De Bûntbekwilster

De bontbek behoort tot de familie plevieren. Inderdaad familie van de kievit ('ûs Ijip') en de goudplevier. Een inheemse diersoort. Met opvallende kop en borstpatronen en fel oranje poten. Herkenbaar aan het typische plevier foerageer gedrag: eerst kijken, dan trippelen en dan pikken.

Volgens de Vogelbescherming een pionier van open zandige en slikkige plaatsen, met liefst voedsel als garnaaltjes, wormen, slakken, insectenlarven. Een zeldzame broedvogel in Nederland met ongeveer 400 broedparen, wel vaker te zien als trekvogel.

Eénmaal op het, nauwelijks opgemaakte, zandnest is het vogeltje best wel goed gecamoufleerd. Zij legt ongeveer elke dag een ei en gaat dan het broedsel in ca. drie á vier weken klaarstomen om de jonge nestvlinders te verwelkomen. Na nog eens ca. drie weken zijn ze vliegvlug.

Broederschap Camperduin in actie

Na het vinden van onze eerste bontbek-nest op 23 mei is het 'alle hens aan dek' voor de Broederschap Groene Strand van Camperduin. Ons team van o.a. NH Landschap, Duinbehoud, Vogelbescherming, Anemoon en IVN plaatst afrastering, informatieborden (ook met info in Duits) en informeert het Hoogheemraadschap over noodzakelijke extra bordjes in de nieuwe Hondsbossche duinen. Ons protocol schrijft verder voor dat we bij een volledig broedsel een nestkooi kunnen plaatsen. Dat is op 25 mei het geval. De bontbek is even van het nest en de kooi wordt geplaatst. Dan is het de vraag of de kooi wordt geaccepteerd. Dat moet binnen 30 minuten het geval zijn anders verwijderen we de nestkooi weer. Deze bontbek heeft daar drie minuten voor nodig en zit gelukkig weer op het broedsel.

'Wie het kleine niet eert is het grote niet weerd'

Dit is oeroude Nederlands gezegde schiet door je hoofd bij het zien van de gekooide 'veilige' 'bûntbek'. Er komen nog veel hobbels de komende weken. Als de kleine pullen rondrennen op het strand is een roosterschema van de Broederschap op zijn plaats om het kleine een kans te geven. Laten we hopen dat er, door samenwerking, doelen stellen, verantwoordelijkheid nemen en monitoren en bijsturen, ook veilige oplossingen komen voor actuele grote menselijke tragedies als rond de asielinstroom.

Excursie-tip

Vanuit IVN Noord Kennemerland wordt in onze eindopdracht van de Natuurgids opleiding gewerkt aan een wandelexcursie toegespitst op de big Five vogels, als de Grote Stern, de Kluut, de (Dwerg)gans, de Aalscholver en natuurlijk de Bûntbek-wilster. Wil je meer weten of met een groep langskomen, laat het weten, 'hoe mear Frysk natuerfolk yn NH hoe better'!

Foppe de Haan

Lid IVN NKL en IVN de Wâlden

Reacties: fh.de.haan@ziggo.nl

Elke afdeling heeft zijn eigen kleur. Dit is in de voettekst terug te vinden.

Zaterdag 10 juni

Excursie ringslangen en andere reptielen olv Richard de Jong, in het Easterschar. Het verzamelpunt, is aan de Scharweg bij Rotstergaast. maximaal 10 personen. (op dit moment zijn er 10 deelnemers, nog niemand op reservelijst)
Vooraf opgave bij
Ria Wijngaard: info@natuurlijk-tuinieren.nl/
Start 10.00 uur

Zaterdag 10 juni

Met schepnetjes, zoekkaarten en ander onderzoeks-gereedschap gaan we op zoek naar wat er allemaal leeft in het water in het Kleindiepspark. Onze watergidsen hebben er zin in!
Door Arjan Haaijema
Locatie Oosterwolde | Kleindiepspark
Tijd 10.00 - 12.00 uur
Opgave ivn.ooststellingwerf@gmail.com

Zaterdag 10 juni

Kind/gezinsactiviteit Sloopjesdagen, de Leijen
Aanvang 13.30 - 15.00 uur
Jantsje Zwart 06 44742668 (18.00 - 20.00 uur)

Zondag 11 juni

Sloopjesdag: kinderen kunnen samen met hun (groot) ouders deze ochtend met schepnetjes op zoek naar waterdiertjes in het museumpark
Plaats: parkeerplaats aan het einde van de Oranje Nassaulaan Heerenveen
Van 10.00 – 14.00 uur

zondag 11 juni

Wat leeft er bij jou in de sloot?
11.00 - 16.00 uur, Leeuwarderbos, Leeuwarden.
Aanmelden niet nodig.
[Meer informatie](#)

Maandag 12 juni

Basiscursus libellen

Antoine van der Heijden, voorzitter van de Nederlandse Libellenvereniging, neemt ons mee in de wereld van de libellen. Deze cursus bestaat uit één theorieavond en een excursie op zaterdag. De cursus is bedoeld voor mensen die interesse hebben in de libellenwereld en er graag iets meer over willen weten. Je hoeft geen deskundige te zijn om mee te doen aan deze cursus.

Theorieavond aanvang 19.30 uur in het buitencentrum van SBB in Appelscha.

Excursie 17 juni

Kosten IVN leden gratis aan
Niet leden betalen € 5,00

Aanmelden verplicht op

ivn.ooststellingwerf@gmail.com

Dinsdag 13 juni

Excursie Zwagermieden de zgn Natte As

Aanvang 19.00 uur

Locatie bij opgave

Sije Schoutanus 06 29397191 (18.00 - 20.00 uur)

Vrijdag 16 juni 2023

Excursie Rondje Oudega

Aanvang 19.30 - 21.30

It West 16 Oudega (Small)

Wenny Creans 06 22780683 (18.00 - 20.00 uur)

zaterdag 17 juni

Verrassende excursie in natuurgebied 'Om de Dobben' met Betty Kooistra

10:00 tot 11:30 uur, Burgum

[Meer informatie en aanmelden](#)

Dinsdag 20 juni

Basiscursus libellen

20 juni theorie en 24 juni praktijk

Antoine van der Heijden

Veranderingen in onze libellenfauna

Brede school De Drait, Flevo 190, Drachten

Sije Schoutanus 06 29397191 (18.00 - 20.00 uur)

Woensdag 21 juni

Fietstocht bij de Leijen

Aanvang 19.30

Bij de haven van Rottevalle, ligplaats van de Rot
Volwassenen en geïnteresseerde jongeren

Foppe de Haan email. fh.de.haan@ziggo.nl

Vrijdag 23 juni

Zonnewende natuurwandeling

Avondwandeling op niet vrij-toegankelijk gebied,
De Dollen en Wyde Rien. Neem waterdicht
schoeisel en verrekijker mee.

Locatie Harich Keamerlânswai

(ingang It Swin tussen Harich en Elahuizen)

Tijd 20.00 - 22.00 uur

Opgave ivnsudwesthoeke@outlook.com

beperkt aantal deelnemers mogelijk

Zaterdag 24 juni

Excursie; Flora (en Fauna) op De Ierdsweel onder de
deskundige leiding van Gerard Tamminga
www.griekant.nl aan het Mercurius Heerenveen
Noord.

<https://maps.app.goo.gl/uEjdPrbY2jaUeKYS9>
om 10.00 uur

Zondag 25 juni

Plantenexcursie en inventarisatie

Klaas Ybema, Ronald Schouten

Locatie Wordt bekend gemaakt bij opgave (zal een
gebied zijn van It Fryske Gea)

Tijd 10.00 - 12.00 uur

Opgave Baukje Miedema |

baukjemiedema@home.nl

Zaterdag 1 juli

LET OP andere datum

Excursie, Flora en Fauna op de Ierdsweel
Heerenveen

Mercurius Heerenveen Noord thv UPS

<https://maps.app.goo.gl/uEjdPrbY2jaUeKYS9>

Tijd: 10.00 uur Gerard Tamminga

Zaterdag 1 juli

Excursie door de Paezemerlannen voor
volwassenen en kinderen

14.00 - t 15.30 uur, Moddergat

[Meer informatie en aanmelden](#)

Donderdag 20 juli

Excursie Slag Om de Dobben Burgum

Aanvang 19.00 uur

Langelaan 10, Burgum

Betty Kooistra 06 51932500 (18.00 - 20.00 uur)

Zaterdag 22 juli

Excursie Dellebuursterheide bij Oldeberkoop

Tijd: 14.00 tot ca. 16.00 uur

Ruurd Groensma

Start parkeerplaats Dellebuursterheide aan de Oosterwoldseweg, 8412 RP Oldeberkoop

Zondag 30 juli

Zomerwandeling in It Warkumer Nijlân

Locatie Workum, verzamelen bij P+R station

Hindeloopen, Stationsweg

Tijd 10.00 - 12.00 uur

Opgave ivnsudwesthoeke@outlook.com

(opgave verplicht, beperkt aantal deelnemers mogelijk)

Zaterdag 19 augustus

Fietstocht Sumar

Locatie Garyp, Van Harinxmaweg (carpool tussen brug Burgum en Sumar)

Tijd 13.30 uur

Opgave Anny van der Velde 06 - 39 32 51 48

Zaterdag 2 september

Fête de la Nature een jaarlijks feestje met veel activiteiten voor kinderen en ouders.

Overtuin Oranjewoud

<https://www.ivn.nl/afdeling/heerenveen-eo/>

Tijd 13.30 tot 16.00 uur

Zaterdag 10 september

Struintocht door het Drents-Friese Wold

Dirk Haaijema

Locatie Wordt bekend gemaakt bij opgave

Tijd 10.00 - 12.30 uur

Opgave ivn.ooststellingwerf@gmail.com

Kosten Afdelingsleden gratis | niet-leden € 2,50

Maandag 18 september

Lezing Huis en Tuin

Jos van der Akker

Locatie Appelscha, Terwisscha 6a, 8426 SJ

Tijd 19.30 - 22.00 uur

Opgave ivn.ooststellingwerf@gmail.com

Kosten Afdelingsleden gratis | niet-leden € 2,50

